

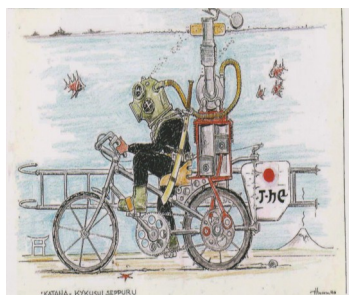
Historisk fra bunnen

Medlemsblad for Norsk Dykkehistorisk Forening

Årgang 3 nr. 2

Februar 2013

Generalforsamlingen og medlemsmøte nærmer seg.

Budbringeren kommer med beskjed: Meld deg på til generalforsamlingen i Larkollen 8. mars 2013 og til det internasjonale møtet i Bergen i juni.

Stein Stavdal Paulsen har satt sammen et interessant program for medlemsmøtet og generalforsamlingen i bedehuset Emmaus i Larkollen nær Moss. Stein har deler av sin private samling av dykkehistoriske objekter her.

Internasjonalt dykkehistorisk møte Bergen 7.—9. juni

Dere fikk for noen dager siden invitasjon (på engelsk) til vårt nordiske internasjonale dykkertreff i Bergen helgen 7. til 9. juni.

Allerede nå har vi henvendelser fra Tyskland, Danmark og Storbritannia, men lite henvendelser fra dere

Det detaljerte programmet står på side 4 sammen med sakslisten for selve generalforsamlingen. Kl. 12 kan du se Steins samling etterfulgt av lunsj. Dag Wroldsen ble imponert over den dykkehistoriske samlingen ved en russisk dykker-skole og vil vise oss bilder fra denne. Bjørn Kahrs foredrar om den russisk sovjetiske dykkehistorien. Om dykk i sovjettiden til 200 meter i åpent vann rundt 1946. Og dykk til 300 meter på 1950 tallet.

Frits de Bourg, kjent for sine dykkehistoriske artikler i Dykking, har sett på det som allment er kjent som dyk-

kersykdommens historie. Ukjent for de fleste av oss. Et bokprosjekt om den norske dykkehistorien vil bli belyst. Dag Nævestad fra, Norsk Maritimt Museum vil foredra om sjørøveri langs norskekysten, også et spennende emne.

Etter generalforsamlingen vil Stein snakke om hvordan han klarte å redde et hjelmdykkerutstyr og historien om den som hadde brukt utstyret. Så er det tid for et festmåltid før vi drar hver vår vei. Hvis dere trenger overnatting kan Stein kanskje hjelpe, men da må du gi beskjed i god tid. (en av de nærmeste dagene)

utstyr.

Prisen er ikke avskrekkende når dere vet hva konferanser i Norge kan koste. Sett av dagene i juni og meld din interesse til bwkahrs@online.no

Terminliste 2013:

- GENERALFORSAMLING 8. MARS I LARKOLLEN.
- 24.—26. MAI. POLSK DYKKEHISTORISK ARRANGEMENT
- 7.—9. JUNI VÅRT DYKKEHISTORISKE TREFF I BERGEN
- 15.—16. JUNI TYSK DYKKEHISTORISK ARRANGEMENT.
- 20.—21. NOVEMBER NUI DYKKEKONFERANSE I BERGEN
- 23. NOVEMBER HISTORICAL DIVING CONFERENCE, POOLE, ENGLAND
- 29. NOVEMBER LUTEFISKEN DYKKEKONFERANSE I OSLO

I dette nummeret:

GENERALFORSAMLING OG MEDLEMSMØTE	1
INTERNASJONALT DYKKEHISTORISK MØTE.....	1
DYKKING MED PANSER-DRAKT I NORGE	2
VERDENS FØRSTE UNDERVANNSBÅT FOR....	3
PROGRAM OG PÅMELDING FOR.....	4

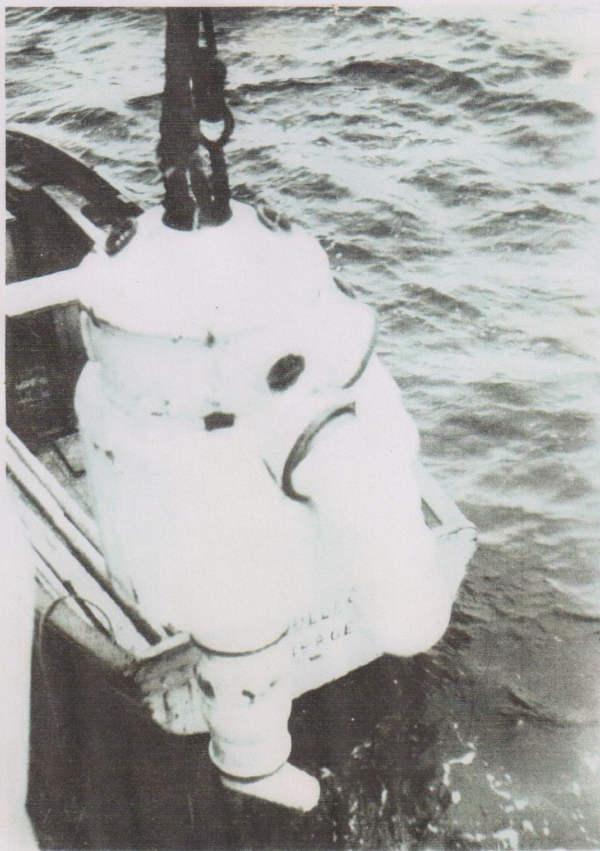
Dykking med panserdrakt i Norge.

Redaktøren har ved noen anledninger kommet over bilder av panserdrakter i Norge og har og hørt historier om og av folk som har dykket med slike drakter i våre kystnære farvann. Det første bildet viser en tidligere modell av Neufeldt & Kuhnke drakten. Det ser ut som de dykker i en norsk fjord. Bildet kommer fra den delen av fotoarkivet til Norsk Bjergningskompani som står på Bergens Sjøfartsmuseum. Kan det være et demonstrasjonsdykk vi ser?

Fra arkivet til det samme selskapet som står på Statsarkivet i Bergen går det frem at de overtar en Hagenuk panserdrakt fra de tyske okkupantene. Hagenuk var en fortsettelse av Neufeldt & Kuhnke. Denne drakten

braker de i Bunnekilen i Oslo i august 1945 for å lete etter tre kister på rundt 80 meters dyp som inneholdt restene av tre nordmenn som Gestapo hadde henrettet. Det ble dykket fra bergningsskipet «Herkules». Om det neste bildet er fra dykkingen hvor en av dykkerbrødrene Gundersen satt fast vet jeg ikke. Men de fortalte at den andre broren var klar til å dykke ned med hjelmdykkerutstyr da

dykkeren klarte å frigjøre gripekloen.

Kanskje svaret på hvorfor panserdrakten var i Norge under krigen kom under dykking ved Åland i 1955. Her var en panserdrakt i bruk og den tyske dykkeren fortalte at han hadde brukt en slik drakt da de sprengte propellene av «Blücher» i Oslofjorden. Han mente det var i 1943.

Siste gang panserdrakten er i bruk er da marinen låner Norsk Bjergningskompani sin drakt i 1963 for å lete etter en savnet dykker på over 60 meters dyp. Dette er så langt jeg har funnet til nå de gangene det har vært brukt panserdrakt i Norge. Jeg håper leserne kjenner til flere.

Panserdrakten tilhører Bergens Sjøfartsmuseum og står utstilt på Høgskolen i Bergen Dykkerutdanningen sammen med foreningens dykkehistoriske samling.

Verdens første undervannsbåt for torpedoer?

I september 1884 fremlegger en spansk marineløytnant Isaac Peral planer om en undervanns torpedobåt. *Proyecto de Torpedero Submarino*. Dette gjorde han etter en del eksperimenter og beregninger. Han fikk støtte til prosjektet og det første som ble gjort var å se hvordan atmosfæren i et lukket rom utviklet seg. Et rom på 58 kubikkmeter ble gjort hermetisk tett. Det var luftforsyning til rommet med en 500 liters luftbank pumpet opp til 79 bar. Luften ble ledet inn i rommet og tilført gjennom bøtter med vann for å fukte luften. Seks mann ble lukket inne, en måtte ut etter en time og et kvarter, de andre var der 6 timer uten problemer. Andre prøver ble og gjennomført før klarsignal til bygging ble gitt.

I oktober 1887 starter byggingen. Lengden var 22 meter og største diameter 2,87 meter. To

elektromotorer på 22 kw hver drev de to propellene. Dypgående ble kontrollert av to mindre propeller under båten. Båten hadde et torpedorør som kunne relades under vann. Totalt hadde de tre torpedoer om bord. Luftsirkulasjonen ble drevet av en 4 kW motor og luften ble resirkuler gjennom datidens Sodalime. I tillegg kunne de tilsette oksygen til atmosfæren om bord. Ubåten var og utstyrt med et fast periskop. Rekkevidden var 7.8 knop i overflatestilling og 3

knop under vann. Rekkevidden var 740 kilometer med 3 knops hastighet. Batterikapasitet er oppgitt som 430 akkumulatorer på 50 kg. hver. Vekt av båten var 77 tonn i overflatestilling.

Båten ble sjøsatt i september 1888 seksten dager før den franske Gymnote. Båten fikk navnet Perla. Prøvene startet i mars 1889 og 7. august ble første prøvetorpedo avfyrt fra undervannsstilling. Testangrep på nattestid ble og gjennomført. Det ble bare med denne ene ubåten av Perla design, men av en eller annen grunn overlevde den diverse opprydninger Den er restaurert og står i dag utstilt på Plaza de los Heroes de Cavite ved havnen i Cartagena, som også har et av verdens beste marinemuseer i henhold til Ray Sutcliffe.

Foto: Ray Sutcliffe medlem i Historical Diving Society i Storbritannia.

Program

Generalforsamling og medlemsmøte i Norsk Dykkehistorisk Forening

**Lørdag 9. mars 2013 kl. 12.00 i Larkollen
i Stein Stavdal Paulsens dykkehistoriske samling i bedehuset Emmaus**

12.00 – 13.30	Se på Steins utstilling.
13.30 – 13.40	Velkommen v/formann Bjørn W. Kahrs.
13.40 – 14.20	Lunsj til selvkost.
14.20 – 14.50	Besøk på dykkeskole i Voronezh i Kursk-området i Russland, Dag Wroldsen, Norsk Yrkesdykkerskole
14.50 – 15.20	Kort innføring i russisk dykkehistorie, Bjørn Kahrs, formen NDF
15.20 – 15.50	Dykkersyvens historie, Frits de Bourg, forfatter og dykkehistoriker
15.50 – 16.00	Pause
16.00 – 16.20	Orientering om bokprosjektet "Norsk dykkehistorie", Bjørn Kahrs, formen NDF
16.20 – 17.10	"Sjørøveri langs norskekysten", Dag Nævestad, Norsk Maritimt Museum
17.10 – 17.50	Generalforsamling: Velkommen og valg av møteleder. Godkjenning av innkalling. Valg av referent. Styrets beretning. Regnskap og revisjonsberetning for 2012. Handlingsplan for 2013. Budsjet for 2013. Valg.
17.50 – 18.15	Hvordan Stein S. Paulsen «reddet» et hjelmdykkerutstyr med pumpe og dokumentasjon om dykkeren som hadde brukt utstyret.
18.15 – 18.30	Benstrekk
18.30 –	Bespisning og sosialt samvær (så langt utover kvelden stemningen tilsier). Alkoholholdig drikke må medbringes av hver enkelt.

Det tas forbehold om endring i programmets innhold og rekkefølge.

Servering er basert på selvkost innenfor en ramme på kr 200,- pr deltager

Påmelding nødvendig p.g.a. matservering innen 6. mars 2013, til

Bjørn W. Kahrs,	<u>bwkahrs@online.no</u>	901 42 873 eller
Stein Stavdal Paulsen,	<u>steinsp@online.no</u>	908 26 908

Redaktør for dette nummeret: Bjørn W. Kahrs